

TÜRK CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR

Hazırlayan
Burak Albayrak

Ankara
2020

Özet

Kanun koyucu, kişilerin toplumun düzenini sağlayan hukuk kurallarına uymalarını sağlamak amacıyla çeşitli yaptırımlar öngörmüştür. Yaptırımların temel amacı suç işleyen kişilerin ıslahı ve caydırılmasıdır. Arzu edilen toplum düzeninin sağlanması için düzenlenen kurumlardan bir tanesi de tekerrür kurumudur. Tekerrür kurumu ile ceza yaptırımlarında farklılaşmaya gidilerek ceza adaletinin sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca ilk suçun cezasıyla ıslah olmayan kişinin, daha ağır bir yaptırım ile uslanacağı görüşü, tekerrür kurumunun uygulama alanı bulmasında büyük önem taşımaktadır.

Bu anlamda, ilk defa suç işleyenler bakımından uygulanan, cezanın infazının ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması veya koşullu salıverme gibi müesseselerin yanı sıra, tehlikeli sayılan faille de başka birtakım müesseselerin uygulandığı görülmektedir. Buna örnek olarak ise, cezanın infazından sonra olmak koşuluyla elektronik izleme veya güvenlik sebebiyle kapatma gösterilebilir. Bu noktada ulaşılan sonuç tekerrürün önlenmesinin esas amaç haline geldiğidir. Nitekim Türk ceza hukukuna baktığımızda bu amacı görmek mümkündür.

Bu çalışmada Türk ceza hukukunda tekerrür kurumunun şartları ve sonuçları, doktrindeki tartışmalar ve yargı kararları da dikkate alınarak özet bir biçimde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suç, Ceza, Tekerrür, Ceza Hukukunda Tekerrür

Abstract

The legislator prescribes certain sanctions for individuals to comply with the rules of law that ensure the order of society. The main purpose of the sanctions is the correction and deterrence of the perpetrators. One of the institutions organized to ensure the desired social order is the repetition institution. Repetition institution, penal sanctions have been differentiated and it has been aimed to provide criminal justice. In addition, the opinion that the person who is not corrected with the punishment of the first crime will be used with a heavy sanction is very important for the repetition institution to find the application area.

In this sense, there is couple institution apply to first time who commit a crime ,like conditional release and postponement of the sentence to apply after the execution of the sentence .There were different institution for dangerous criminals for example electronic monitoring or Home detention here we see that the prevention of the repetition of the crime has become the aim, just as in the Turkish criminal law

In this study, it has been briefly examined considering ; the conditions and results of the repetition institution of Turkish criminal law, discussions in doctrine, judicial decisions.

Keywords: Crime, Criminal, Recidivism, Recidivism in criminal law

Kısaltmalar Cetveli

AIHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
C	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CGTİHK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CİK	: Ceza İnfaz Kanunu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
e.t.	: erişim tarihi
madde.	: madde
No	: Numara
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
T.	: Tarih
sf.	: sayfa
S.	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
Y.	: Yargıtay
YCGK.	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

İÇİNDEKİLER

Özet.....	2
Abstract.....	3
Kısaltmalar Cetveli	4
TEKERRÜR KAVRAMI VE TEKERRÜRE İLİŞKİN	6
GENEL BİLGİLER	6
1. Tanımı ve Hukuki Niteliği.....	6
1.1. Tanımı	6
1.2. Hukuki Niteliği.....	6
2. Suçta Tekerrür Hükümlerinin Uygulanma Şartları.....	7
2.1. Yeni Bir Suç İşlenmiş Olmalı	7
2.2. İkinci Suçun Belirli Bir Sürede İşlenmiş Olması	8
2.3. Kesinleşen Bir Ceza Hükümünün Bulunması.....	9
2.1.1. Suçta Tekerrür Hükümlerinin Uygulanamayacağı Haller	10
3. 01.06.2005 Tarihinden Önce ve Sonra İşlenen Suçlarda Tekerrür	13
4. Ceza Hukukunda Suçta Tekerrürün Sonuçları.....	14
4.1. Seçimlik Cezalardan Ağır Olanının Uygulanması	14
4.2. Mükerrirlere Özgü İnfaz Rejiminin Uygulanması	14
4.3. Denetimli Serbestlik Uygulanması	17
4.4 Cezanın Ertelenmesine Etkisi	18
4.5. Takdiri İndirim Nedenlerine Etkisi	18
4.6. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılmasına Etkisi.....	19
4.7. Ceza Zamaşımına Etkisi	19
Kaynakça	20

TEKERRÜR KAVRAMI VE TEKERRÜRE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1. Tanımı ve Hukuki Niteliği

1.1. Tanımı

5237 sayılı TCK madde 58'de '*Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi halinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez*'¹ Bu maddeyi inceleyecek olursak; daha önce işlenmiş olan suç nedeniyle verilmiş olan hüküm kesinleştikten sonra kişinin yeniden suç işlemesi durumunda tekerrür uygulanacaktır. Tekerrürün uygulanabilmesi için verilen cezanın infaz edilmiş olması gerekmemektedir. İkinci defa suç işleyen, yani tekrar suç işleyen kişiye ise "mükerrir" denilmektedir.

Tekerrür kurumuyla kişi önceden işlediği suça rağmen tekrar suç işlemektedir ve bu durumla suç işleme konusunda herhangi bir düzelme ortaya koymadığı, cezanın terbiye etme fonksiyonunun bu kişi üzerinde yeterli olmadığı ve bu sebeplerle ilk defa suç işleyen birine göre daha ağır bir sistematığe maruz kalması gerektiği anlaşılmaktadır.²

1.2. Hukuki Niteliği

Tekerrür, kişinin işlediği ikinci fiilin bünyesinden kaynaklanmadığı gibi bu ikinci suçun nitelikli unsuru da değildir.³ Tekerrür asıl olarak, kişinin suça eğiliminin engellenmesinde ve suçu yaklaşmasını engellemekte ilk cezanın yetersiz kaldığı ve bu nedenle sonraki cezanın istenilen bu amacı gerçekleştirmesi için artırılması fikrine dayanmaktadır.⁴ Ceza hukuku sistemimizde tekerrür, bir infaz hukuku kurumudur. Ancak, 5237 sayılı TCK'nın 58. maddesinde tekerrür bir güvenlik tedbiri olarak da düzenlenmiştir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 99. maddesine göre; Bir kişi hakkında hükmolunan her bir ceza diğerinden bağımsızdır, varlıklarını ayrı ayrı korurlar. Ancak, bir kişi hakkında başka başka kesinleşmiş hükümler bulunur ise, 107. maddenin uygulanabilmesi, yani koşullu

¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>

² **Yılmaz Sacit**, *Türk Ceza Kanununda Tekerrür Ve Yargıtay Uygulaması*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:5, Sayı:19, Ekim 2014, sf. 545.

³ **Artuk, Gökçen, Yenidünya**, sf. 935.

⁴ **Doğrusöz Bumin**, *Vergi Kabahatlerinde Tekerrür Sorunları*, Dünya Gazetesi, 20 Şubat 2018

salıverilme tarihinin belirlenebilmesi yönünden mahkemeden bir toplama kararı istenmekteydi. ***CGTİHK hakkında yapılan değişiklik madde 42 ile beraber birden fazla hükümdeki cezaların koşullu salıverilme süresinin belirlenebilmesi bakımından içtima (toplama) kararları, infaz hakimliği tarafından karar verilecektir.***

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 15/07/2008 tarihli 2008/3-173 E. 2008/190 K. sayılı ilamında; *“Mahkeme kararı kesinleşinceye kadar, tek bir suçtan da oluşan, birden fazla aynı tip cezaların, toplanamayacağı kuralı, 5237 sayılı Yasanın temel kurallarından biridir. Bu kurala göre, aynı cezalar, karar kesinleşip, infaza gidinceye kadar, bir biriyle toplanamaz, bölünemez, çıkarılamaz ve kaynaştırılamaz. Her ceza bağımsızlığını, bireyselliğini muhafaza eder. Bu kural 5237 sayılı Yasanın temel kurallarından biridir.”*

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 30/05/2006 tarihli 2006/5-147 E. 2006/149 K. sayılı ilamında; *“5275 sayılı Yasanın 99. maddesinde, bir kişi hakkında başka başka kesinleşmiş hükümlerin bulunması halinde, koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanabilmesi açısından mahkemeden bir toplama kararı isteneceği hükmüne yer verilmiştir, bu hükmün uygulanabilmesi için, hükmolunan cezaların kesinleşmesi ve infaz edilebilme koşullarını kazanmaları gerekmektedir. Kesinleşmeyen hükümlerdeki cezaların yeni ceza sisteminde toplanmasına yasal olanak bulunmamaktadır. Yerel Mahkeme uygulaması bu yönüyle de hatalıdır.”*

2. Suçta Tekerrür Hükümlerinin Uygulanma Şartları

Bir suçluya mükerrir diyebilmek için; suçlunun kesinleşmiş bir ceza mahkumiyetinin bulunması, failin yeni bir suç işlemesi ve bu suçun cezasının kesinleşmesinden belli bir süre sonra işlenmesi gerekmektedir.

2.1. Yeni Bir Suç İşlenmiş Olmalı

Önceki hükmün temyiz ya da istinaf süresinin dolacağı güne kadar yeniden bir suç işlenmesi durumunda, tekerrür uygulanamayacak; bu sürenin son gününden sonra işlenmesi durumunda ise tekerrür hükümleri uygulanacaktır. Yeniden işlenen suçun niteliği tekerrür hükümlerinin uygulanması yönünden kural olarak önem taşımaz.

TCK madde 35 gereğince suç kelimesinden sadece tamamlanmış suçlar anlaşılmalıdır. Suç işleme niyetiyle başlayıp yarım kalan suçlarda da tekerrür hükmü uygulanabilmektedir.

Ceza hukuku sistemimiz genel tekerrürü esas aldığından önceki ve sonraki suçların aynı türden olması ya da aynı ceza kanununda düzenlenmiş olması gerekmemektedir.

Kasıtlı ve taksirli suçlar arasında tekerrür kurumu uygulanmaz. Bunun nedeni suç işleme iradelerinin birbirinden farklı olmasıdır. Kasıtlı suçlarda açık bir irade bulunmaktayken, taksirli suçlarda öngörülme sonuçları ortaya çıkmaktadır. Örneğin, daha önce trafik kazası neticesinde taksirle adam öldürme suçu işleyen kişi, bu taksirli suçta cezası kesinleştiği için bu kez kasten adam öldürme suçu işlese hakkında tekerrür hükümleri uygulanamaz. Çünkü birinci suç taksirli suç, ikinci suç ise kasten işlenen bir suçtur. İşlenen birinci suç ile ikinci suçun vasfı aynı olmasa bile suçta tekerrür hükümleri uygulanır. Örneğin, işlenen birinci suç dolandırıcılık suçu, ikinci suç ise güveni kötüye kullanma suçu olsa bile tekerrür hükümleri uygulanır. Suç vasıfları farklı olsa bile her iki suç da kasten işlenen suçlardandır.

2.2. İkinci Suçun Belirli Bir Sürede İşlenmiş Olması

Kanundan yola çıkacak olursak “Önceden işlenmiş olan suçtan ötürü; beş yıldan fazla süreli hapis cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl, beş yıl veya daha az süreli hapis ya da para cezasının infaz edildiği tarihten itibaren üç yıllık sürenin geçmesi ile yeniden suç işlenmesi durumunda tekerrür hükümleri uygulanamayacaktır.” denilerek tekerrür kurumunun uygulanması için belirlenen tekerrür süresi dahilinde yeni bir suçun işlenmesi yeterlidir. Önemle belirtmek gerekir ki işlenen yeni suçun kesinleşmesi gerekmemektedir. Birinci suç nedeniyle verilen ceza kesinleşmiş, ancak infaz edilmemişse; ikinci suç, birinci suçun kesinleşmesinden sonra olmak kaydıyla, ne zaman işlenmiş olursa olsun ikinci suç nedeniyle suçta tekerrür hükümleri uygulanır.

Birinci suç nedeniyle verilen ceza kesinleşip infaz edilmişse, işlenen ikinci suçta tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için;

Birinci işlenen suçtan dolayı mahkum olunan hapis cezası 5 yıldan fazla ise, birinci suçun cezasının infaz edilmesinden itibaren 5 yıl içinde ikinci suçun işlenmesi gerekir. Birinci suçta cezanın infazından itibaren 5 yıldan fazla süre geçmişse tekerrür hükümleri uygulanamaz.

Birinci işlenen suçtan dolayı mahkum olunan hapis cezası 5 yıl veya daha az süreli hapis cezası veya sadece adli para cezası ise, birinci suç nedeniyle mahkum olunan cezanın infaz edilmesinden itibaren 3 yıl içinde ikinci suçun işlenmesi

gerekir. Bu halde, ikinci suç 3 yıl geçtikten sonra işlenirse ikinci suça tekerrür hükümleri uygulanamaz.

2.3. Kesinleşen Bir Ceza Hükümünün Bulunması

Bir hükümlüye tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için işlediği önceki bir suçtan dolayı kesinleşmiş bir ceza mahkumiyetinin olması gerekir. İlk işlediği suç nedeniyle yargılanıp mahkum olan hükümlünün bu ilk suçunun cezasının kesinleşmesinden sonra ikinci suçu işlemesi gerekir. Cezanın kesinleşmesi, yerel mahkeme tarafından verilen karar Temyiz edilmişse Yargıtay tarafından hükmün onanması ile mümkün olur. İşte bu kesinleşmiş cezadan sonra ikinci bir suç işlenmesi halinde tekerrür hükümleri uygulanır. Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre, bir cezanın kesinleşebilmesi dört farklı şekilde olabilmektedir ;

1) CMK madde 272/3'de "... a) Hapis cezasından çevrilen adlî para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adlî para cezasına mahkûmiyet hükümlerine, b) Üst sınırı beşyüz günü geçmeyen adlî para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine, c) Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlere..." karşı istinaf yoluna gidilemediği için verildikleri anda kesinleşirler.

2) CMK madde 273'de istinaf süreleri belirtilmiştir. Bu sürelerin kaçırılmasıyla istinaf hakkı kaybolacağından mahkemece verilen karar da kesinleşecektir. ***CGTİHK hakkında yapılan değişiklik madde 17'de CMK 272/3'e eklenen fıkra ile niteliği hafif olması itibarıyla istinaf kanun yolu kapalı olan mahkumiyet hükümlerinin, tekerrüre esas alınamayacağı düzenlenmiştir.***

3) CMK madde 286/2'de temyiz edilemeyen kararlar bentler halinde sıralanmıştır. Buna göre; istinaf mahkemesince verilen ve temyiz edilemeyen kararlar verildikleri anda kesinleşirler.

4) CMK madde 307/3'de Direnme neticesinde YCGK kararlarına karşı artık direnilemeyecektir. Görüldüğü üzere direnme üzerine YCGK kararlarına karşı direnilemediğine göre, verilen bu kararlar artık kesinleşmiştir.

2.1.1. Suçta Tekerrür Hükümlerinin Uygulanamayacağı Haller

2.1.1.1 Koşullu Salıverme

Türk Ceza Kanunu varsayılan tekerrür sistemini benimsemiş olmasından ötürü, tekerrür için kesinleşen ceza mahkûmiyetinin infazı aranmamaktadır.⁵ Bu nedenle hakkında koşullu salıverilme kararı çıkan hükümlünün ilk suçu tekerrüre esas kabul edilir.

2.1.1.2 Fiilin Suç Olmaktan Çıkarılması

Failin suçu işlediği zaman diliminde yürürlükte olan kanuna göre suç sayılmayan bir eylemden dolayı kimseye ceza verilemez. Failin suçu işledikten sonra yürürlüğe girmiş olan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz. Bunlara rağmen cezaya hükmedilmiş ise bu cezanın infazı ve hukuki neticeleri kendiliğinden ortadan kalkar (TCK madde 7).

Suç teşkil eden bir fiilin işlenmesi nedeniyle açılmış bir dava devam ederken, bir kanunla söz konusu fiilin suç olmaktan çıkarılması durumunda, fail hakkında beraat kararı verileceğinden tekerrüre esas teşkil edecek bir mahkûmiyetten bahsedilemez.⁶

Failin suçu işledikten sonra yürürlüğe girmiş olan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimse cezalandırılmaz hükmüne bir örnek verecek olur isek; 765 s. TCK'ya konu olan zina suçuna 5237 s. TCK'da yer verilmemiş olduğundan, bu fiili konu alan mahkûmiyetler tekerrür hükümlerinin uygulanmasına neden olmaz.⁷

2.1.1.3 Önödeme

Türk Ceza Kanunu madde 75'e göre; Uzlaşma kapsamı dışında kalan, sadece para cezası gerektiren ya da ilgili kanun maddesinde belirtilen hapis cezasının üst sınırı altı ayı aşmayan suçların faili; kanunda belirtilen kalemler ile birlikte soruşturma giderlerini de ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmamaktadır. Bu nedenlerle; önödeme durumunda, açılmış dava düşeceğinden ve tekerrüre esas

⁵ “(1) Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi halinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez.” (TCK madde 58/1)

⁶ Bozdağ, sf. 114.

⁷ Arslan/Kayanççek, sf. 102.

alınacak mahkûmiyet kararı da ortadan kalktığından tekerrür kurumunun varlığından artık söz edilemez.⁸

2.1.1.4. Disiplin ve Tazyik Hapsi İçeren Hükümler

Ceza Muhakemeleri Kanunu madde 2’de disiplin hapsinin, sınırlı olarak bir sistemi korumak için yaptırım altına alınmış olan eylem dolayısıyla verilen; seçenek yaptırımlara çevrilmesi, önödeme uygulanması ve salıverilme hükümleri mümkün olmayan, ayrıca tekerrüre esas olmayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilemeyen hapsi ifade edeceği açıkça belirtilmiştir.

Tazyik hapsinin ise CMK’da tanımı yapılmamıştır. Tazyik hapsi; bir yükümlülüğün yerine getirilmemesi sonucu, bu yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla başvuru olan bir yöntemdir. Bu hapis yaptırımlarının nitelikleri nedeniyle, daha sonradan işlenen suçlar için tekerrüre esas alınamazlar. Zira CMK’da belirtilen hüküm çeşitlerinden değildir.⁹

2.1.1.5. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması

Kanunda belirlenen denetim süresi içerisinde kasıtlı olarak yeniden bir suç işlenmemesi halinde, sanık hakkında açılmış olan davanın düşmesi şeklinde sonuçlanacağından mahkûmiyete ilişkin sonuçlar meydana gelmeyecek ve failin sonradan işleyeceği suç açısından tekerrürde dikkate alınmayacaktır.¹⁰

2.1.1.6. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi, kanunda belirlenen denetim süresi içerisinde kasıtlı yeni bir suç işlenmemesi halinde, sanık hakkında kamu davası, açılmasının önüne geçeceğinden, mahkûmiyete ilişkin sonuçlar ortaya çıkmayacak, failin sonradan işlemesi muhtemel suç açısından tekerrür hükümlerinin uygulanmasına neden olmayacaktır.¹¹

⁸Kaya Merve Fulya, *Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Aralık 2018 sf. 47

⁹Kaya Merve Fulya, *Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Aralık 2018 sf. 47

¹⁰ Arslan/Kayançişek, sf. 106.

¹¹ Arslan/Kayançişek, sf. 106.

2.1.1.7. Uzlaşma

Uzlaşmanın varlığı durumunda, soruşturma aşamasında kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar (CMK 253/8)¹², kovuşturma evresinde ise düşme kararı (CMK 254/f.2) verileceğinden, tekerrür söz konusu olamaz.¹³

2.1.1.8. Şikayetten Vazgeçme

Türk Ceza Kanunu madde 73'e göre; şikayete bağlı olan suçlarda ilgili kimsenin altı ay içerisinde şikayette bulunmaması halinde soruşturma ve kovuşturma yapılamamaktadır.

Bu maddeye göre; şikayetin dava devam ederken geri alınması kamu davasının düşmesi sonucunu doğururken; şikayetin, hüküm kesinleştikten sonra geri alınması ise kesinleşmiş hüküm üzerinde hiçbir etki doğurmamakta ve cezanın da infazını etkilememektedir.¹⁴ Kesinleşmiş hüküm üzerinde etki doğurmayan şikayetten vazgeçme, tekerrür bakımından da önem teşkil etmez.

2.1.1.9. Cezanın Ertelenmesi

Erteleme, hüküm verildikten sonra cezanın infaz edilmesinden koşullu olarak vazgeçilmesidir. TCK madde 51'deki düzenlemeye bakacak olursak; kişinin işlemiş olduğu iki yıl ya da daha az süreli cezalara mahkum olması halinde cezası ertelenebilecektir.

Türk Ceza Kanunu'ndaki bu düzenlemeye göre, erteleme durumunda erteleme süresinin şartla tahliye şartlarını gereği gibi geçirdikten sonra mahkumiyet tüm sonuçlarıyla ortadan kalkmamakta sadece cezanın infaz edilmiş sayılmasını sağlamaktadır. Cezaların ertelenmesi ile cezalar infaz edilmiş sayılmaktadır. Yani, cezanın ertelenmesine rağmen mahkumiyet, varlığını devam ettirecektir.

Cezaların ertelenmesinin tekerrür hükümlerinin uygulanması üzerinde hiçbir etkisi yoktur.¹⁵ Önceki mahkumiyete konu cezası ertelenen sanık, denetim içerisinde kasıtlı bir suç işler ise, TCK madde 51 uyarınca ertelenen cezanın aynen çektirilmesine karar verilmenin yanında, diğer şartların varlığı halinde tekerrür hükümleri de uygulanacaktır.¹⁶

¹² Özbek, Veli Özer; Kanbur, M.Nihat; Doğan, Koray; Bacaksız, Pınar; Tepe, İlker; *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 201, sf. 129.

¹³ Arslan/Kayanççek, sf. 106.

¹⁴ Bozdağ, sf. 113.

¹⁵ Bozdağ, sf. 110.

¹⁶ Arslan/Kayanççek, sf. 89.

Tekerrür etkisini infaz üzerinde gösteren bir kurum olarak düzenlendiğinden, erteleme ile bir arada uygulanmasına engel bulunmamaktadır. Ertelemenin şartları gerçekleşmiş ve yeni suç için sadece hapis cezası söz konusu ise hâkim hapis cezasına hükmedecek, tekerrür durumunda ertelemeyi kaldıran bir durum olmadığından erteleme kararı verecektir.¹⁷

2.1.1.10. Yaş Küçüklüğü

18 yaşından küçük çocukların işledikleri suçlar tekerrüre esas alınmaz. Yani, birinci suç (tekerrüre esas suç) 18 yaşından küçükken işlenmiş, ikinci suç (tekerrür hükümleri uygulanacak suç) ise 18 yaşından sonra işlenmiş olsa bile sanık hakkında suçta tekerrür hükümleri uygulanmaz.

2.1.1.11. Af

Genel af, mahkumiyeti bütün hukuki sonuçlarıyla ortadan kaldırdığından, genel affa uğramış mahkumiyetler tekerrüre esas alınamaz. Özel af ise mahkumiyetin tüm sonuçlarını ortadan kaldırmaz, sadece hükümlünün fiilen cezaevinde kalmasını veya cezanın niteliğinin değişmesine yol açar. Bu nedenle, özel affa uğrayan mahkumiyet hakkında suçta tekerrür hükümleri uygulanabilir.

2.1.1.12. Adli Para Cezası

5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinde ise, yalnızca mükerrirler hakkında tayin olunan özgürlüğü bağlayıcı ceza olan hapis cezalarının ne şekilde infaz edileceği belirtilmiş olup, bu maddede adli para cezası konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Yargıtay 2. Ceza Dairesi 22.03.2007 tarihli 2006/ 10559 E. 2007 / 4396 K. sayılı ilamında; *'... 5237 sayılı TCK'nın 58, 5275 sayılı Kanun'un 106, 108. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, sanık hakkında adli para cezasına hükmedildiği için, hükümlülük kararında, mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı belirtilmeyeceği sonucu ortaya çıkmaktadır.'*

3. 01.06.2005 Tarihinden Önce ve Sonra İşlenen Suçlarda Tekerrür

Her iki suç da, yani birinci suç (tekerrüre esas suç) ile ikinci suç (tekerrür hükümleri uygulanacak) 01.06.2005 tarihinden önce işlenmişse suçta tekerrür hükümleri uygulanmaz. Eski TCK döneminde var olan sistem, yeni TCK ile ortadan kaldırılmıştır. Her iki suç da eski TCK döneminde işlendiğinde; yeni TCK

¹⁷ Koca/Üzülmez, sf. 554.

lehe olup yeni TCK'nın tekerrür hükümlerini içeren 58. maddesi infaz hukukunu ilgilendirdiğinden ve aleyhe de olduğundan sanık hakkında suçta tekerrür hükümleri uygulanmaz.

Birinci suç (Tekerrüre esas alınan suç) 01.06.2005 tarihinden önce, ikinci suç (tekerrür hükümleri uygulanacak suç) ise 01.06.2005 tarihinden sonra işlendiği takdirde; sanık hakkında TCK madde 58 gereği suçta tekerrür hükümlerinin uygulanması önünde hiçbir engel yoktur. Çünkü, tekerrür hükümleri uygulanacak olan suç ikinci suç olup ikinci suç 5237 sayılı yeni TCK döneminde işlenmiştir.

4. Ceza Hukukunda Suçta Tekerrürün Sonuçları

Tekerrür halinde, mükerrirler hakkında nasıl bir suç ceza dengesinin sağlanacağı o ülke yasalarının kabul ettiği tekerrür sistemine göre değişmektedir. Buna göre tekerrür halinde mükerrirlere verilen cezanın miktarı artırılabilir, cezanın çekileceği infaz sistemi değiştirilebilir ya da hem verilen ceza miktarı artırılırken hem de infaz sistematığı değiştirilebilir.¹⁸

5237s. Türk Ceza Kanunu, yeniden suç işleyen kişiler hakkında özel infaz sistemi ve infazdan sonra denetimli serbestlik tedbiri öngörmüştür. Ayrıca, sonraki suçun kanun maddesinde hapis cezası ve adli para cezası seçimlik olarak düzenlenmiş olması durumunda hapis cezasına hükmedilmesi zorunluluğu tekerrürün sonuçlarındandır.¹⁹

4.1. Seçimlik Cezalardan Ağır Olanının Uygulanması

Tekerrür halinde işlenen ikinci suçun (tekerrür hükümleri uygulanacak suç) cezası seçimlik olarak hapis cezası veya adli para cezası olarak öngörülmüşse, hapis cezasına hükmedilir. Hükmedilen hapis cezası adli para cezasına çevrilemez (TCK md. 58/3). Madde metninde de belirtildiği üzere; sonra işlenen suçun maddesinde hapis cezası ve adli para cezası seçimlik ceza olarak öngörülmüş ise hakim zorunlu olarak hapis cezasına hükmeder. Bu hüküm ile kanun koyucu hakimin bu konudaki takdir yetkisini ortadan kaldırmıştır.

4.2. Mükerrirlere Özgü İnfaz Rejiminin Uygulanması

Suçta tekerrür hükümleri uygulanan hükümlüye 5275 sayılı İnfaz Kanunu'nun 108. maddesinde düzenlenen "mükerrirlere özgü infaz rejimi" uygulanır. Mükerrirlere özgü infaz rejimi, hükümlünün cezaevinde daha fazla kalmasına yol

¹⁸ Bozdağ, sf. 128.

¹⁹ Kaya Merve Fulya, *Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Aralık 2018 sf. 55.

açar. Tekerrüre düşen kişilere özgü infaz rejimine göre, tekerrüre düşen kişilerin koşullu salıverilmesi süresi uzatılmakta ve tekerrürün tekerrürü durumunda ise tekerrüre düşen kişiler, koşullu salıverilmeden hiç yararlanamamaktadır.²⁰

Türk Ceza Kanunu madde 58/6'da belirtilen mükerrirlere özgü infaz rejimi, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun madde 108'de düzenlenmiştir. Buna göre; Tekerrür durumunda, ağırlaştırılmış müebbetle çarptırılan failin otuz dokuz senesini, müebbet alan failin otuz üç senesini, diğer süreli hapis cezalarına çarptırılan failerin ise cezalarının dörtte üçünün ceza infaz kurumlarında çekmeleri halinde şartlı salıverilmeden yararlanabileceklerdir.

İki madde metninin farkını bir örnek ile açıklayacak olur isek; bir failin işlediği suçtan dolayı 24 yıl hapis cezası alması durumunda, eğer fail ilk defa suç işlemiş ise CGTİHK madde 107 uygulama alanı bulacak ve toplam cezasının 2/3'ünü yani 16 senesini infaz kurumunda geçirecektir. Fakat failin mükerrir olması durumunda toplam cezasının 3/4'ünü yani 18 senesini infaz kurumunda iyi halli olarak geçirdikten sonra şartlı salıverilmeden yararlanabilecektir.²¹ Fail üçüncü defa suç işlemişse (tekerrürün tekerrürü) koşullu salıverilmeden yararlanamayacak ve 24 yıl infaz kurumunda geçirecektir. (CGTİHK 108/3)

İki madde metninin farkını başka bir örnek ile açıklayacak olur isek; ilk işlediği suç nedeniyle 3 ay hapis cezası, daha sonra işlediği suç nedeniyle de 6 yıl hapis cezasına mahkum edilmiş hükümlü hakkında tekerrür ile ilgili diğer koşulların da oluştuğunu varsayalım. Tekerrür hükümleri uygulanmasaydı (CGTİHK 107) hükümlü cezasının 2/3'ü olan 4 yılı cezaevinde geçirdikten sonra koşullu salıverilme hakkı kazanacaktı. Tekerrür hükümleri uygulandığında ise cezasının 3/4'ünü, yani 4 yıl 6 ayını cezaevinde geçirdikten sonra koşullu salıverilme hakkı kazanır. Ancak, 5275 sayılı yasanın 108/2 maddesi gereği, tekerrüre esas alınan ilk mahkumiyetin ceza miktarı 3 ay olduğundan, hükümlünün koşullu salıverilmesi için 4 yıl 6 ay değil, 4 yıl 3 ay cezaevinde kalması yeterli olacaktır.

Mükerrirlere özgü infaz rejimi 5275 sayılı İnfaz Kanunu'nun 108. Maddesinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. 5275 sayılı İnfaz Kanunu'nun 108. maddesine göre;

- 1- Tekerrür hâlinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan;
 - a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuz dokuz yılının,
 - b) Müebbet hapis cezasının otuz üç yılının,

²⁰ Bozdağ, sf. 131.

²¹ Erdoğan Oktay, *İnfaz Hukuku*, sf. 520. Acar Basım, İstanbul 2008.

c) Süreli hapis cezasının dörtte üçünün,

İnfaz kurumunda iyi hâlli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanılabilir.

2- Tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktar, tekerrüre esas alınan cezanın en ağırından fazla olamaz.

3- İkinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda, hükümlü koşullu salıverilmez.

4- Hâkim, mükerrir hakkında cezanın infazının tamamlanmasından sonra başlamak ve bir yıldan az olmamak üzere denetim süresi belirler.

5- Tekerrür dolayısıyla belirlenen denetim süresinde, koşullu salıverilmeye ilişkin hükümler uygulanır.

6- Hâkim, mükerrir hakkında denetim süresinin uzatılmasına karar verebilir. Denetim süresi en fazla beş yıla kadar uzatılabilir.

7- Cezanın infazı tamamlandıktan sonra devam eden denetim süresi içinde, bu madde hükümlerine göre kendilerine yüklenen yükümlülüklerle ve yasaklara aykırı hareket eden mükerrirler, infaz hâkimi kararı ile disiplin hapsine tabi tutulur. Disiplin hapsinin süresi on beş günden az ve üç aydan fazla olamaz.

8- Çocuğa karşı işlenen bir suçtan dolayı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde birinci fıkradaki koşullu salıverilme süreleri uygulanır.

9- Birinci fıkradaki koşullu salıverme süreleri, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102. maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103. maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan, 104. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan, 188. maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında da uygulanır. 188. madde hariç olmak üzere bu suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında, cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde, aşağıdaki tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına infaz hâkimi tarafından karar verilir:

a) Tıbbi tedaviye tabi tutulmak

b) Tedavi amaçlı programlara katılmak

- c) Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak
- d) Mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşmaktan yasaklanmak
- e) Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak
- f) Çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak

10- Dokuzuncu fıkra hükümleri çocuklar hakkında uygulanmaz.

4.3. Denetimli Serbestlik Uygulanması

Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesinin 8. fıkrasında, mükerrirler açısından denetimli serbestlik tedbirinin uygulanma şeklinin kanunda gösterileceği belirtilmiştir. Bu kanun, 5275 s. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'dur.

Tekerrür halinde mükerrir hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanır (TCK madde 58/6). Mahkûmiyet kararında, hükümlü hakkında mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağı belirtilir (TCK madde 58/7).

Mahkeme sadece denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına karar vermelidir. İnfazdan sonra ne kadar süreyle denetimli serbestlik tedbirinin uygulanacağına, infaz aşamasında koşullu salıverme kararı veren mahkeme tarafından kararlaştırılması gerekir.

Tekerrüre düşen ve tekerrüre düşmemiş olan hükümlüler hakkında şartlı salıverilme süresinde denetimli serbestlik sistemi uygulanacaktır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 12/07/2011 tarihli 2011/7-173 E. 2011/174 K. sayılı ilamında; *''Denetimli serbestlik tedbiri, cezanın infazından sonra uygulanacak bir infaz kurumudur. Denetim süresini belirleme ve gerektiğinde uzatma görevi, hükmü veren mahkemeye değil, hükümlünün infaz aşamasındaki davranışlarını da değerlendirerek koşullu salıverme ile ilgili kararı verecek olan mahkemeye aittir. Buna göre hükümlülük kararında, mükerrir olan sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nun 58/6-7. maddeleri gereğince mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına karar verilmesiyle yetinilmesi gerekirken, infaz aşamasında belirlenecek bir konuda infazı kısıtlayacak şekilde denetim süresinin belirlenmesi yasaya aykırıdır.''*

Hakim, tekerrüre düşenler hakkında hiçbir denetim tedbirinin uygulanmaması yönünde karar verse dahi, en az bir yıl denetimli serbestlik süresi uygulamak zorundadır. (CGTİHK 107/10).²²

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun 107/12'ye göre; Şartlı olarak salıverilmiş olan bir hükümlünün, denetim içerisinde cezası hapis olan yeni bir kasıtlı suç işlemesi ya da kendisine yüklenen sorumluluklara uyarılara rağmen aykırı davranmaya devam etmesi durumunda şartlı tahliye kararı geri alınacaktır.²³

4.4 Cezanın Ertelenmesine Etkisi

5237 s. TCK'nın 51. maddesinde hapis cezasının ertelenmesi hususu düzenlenmiştir. Buna göre; öncesinde kasıtlı bir suç nedeniyle üç aydan daha fazla hapis cezası almamış ve de yargılama esnasında mahkeme heyetine gösterdiği pişmanlık ile bir daha suç işlemeyeceğine dair mahkemede güven vermesi halinde; işlediği bu suç nedeniyle iyi yıl ya da daha az süreli hapis cezası alan failin cezası ertelenebilmektedir.

Cezanın ertelenmesi konusunda hakime takdir yetkisi verilmiştir. Fakat tekerrüre düşen mükerririn ilk suçtan ötürü üç aydan fazla hapis cezasına çarptırılması halinde sonra işlenen suçun cezası kesinlikle ertelenemeyecektir.

Erteleme engeli oluşturmayan üç aydan az hapis cezası gerektiren kasıtlı bir suçtan ötürü yeni suç işlediği veya önceki mahkumiyetin konusunu oluşturan taksirli suçtan sonra yeni bir taksirli suçtan dolayı mahkumiyet durumunda erteleme ile tekerrürün bir arada uygulanabilmesinin önünde engel bulunmamaktadır.²⁴

4.5. Takdiri İndirim Nedenlerine Etkisi

Takdiri indirim nedenleri başlıklı TCK'nın 62'nci maddesinde; fail hakkında mahkemece cezasında indirim yapılabilecek nedenlerin bulunması halinde ağırlaştırılmış müebbet cezası alan kişinin cezası müebbet hapse; müebbet hapis cezası alan kişinin cezası yirmi beş sene hapse çevrilmektedir. Verilen diğer hapis cezalarında ise cezanın miktarı altıda bire kadar indirilebilmektedir.

Kanun maddesinde takdiri indirim nedenlerine bazı örnekler verilmiştir. Buna göre; kişinin geçmiş yaşamı, toplum ile ilişkileri, eylemden sonraki tavır ve

²² Kaya Merve Fulya, *Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Aralık 2018 sf. 59.

²³ Aldemir, Hüsnü, *Türk İnfaz Hukuku ve İnfaz Yargılaması*, sf. 483. Bilge Yayınevi, Ankara 2012.

²⁴ Arslan/Kayaççek, sf. 187

davranışları, verilecek cezanın kişinin geleceği üstündeki olağan etkileri göz önünde bulundurulabilir. Bu nedenler sınırlı olmamakla birlikte kanun koyucu, mahkemelere fikir verebilmek adına bazı nedenleri sıralamıştır. Görüldüğü gibi takdiri hafifletici nedenler, failin daha önce suç işleyip işlemediği ve bundan sonraki hayatında suç işleyip işlemeyeceği üzerine temellendirilmiştir.

Tekerrüre düşenlerin birden fazla suç işlemiş olması ve kamu düzeni için tehlike oluşması nedeniyle bu kişiler hakkında takdiri indirim nedenlerin uygulanmaması gerekir. Böylece tekerrür, sonraki cezayı takdiri indirim nedenleri ile indirilmesine de engel oluşturacaktır.²⁵

4.6. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılmasına Etkisi

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması için, sanığın daha önce işlemiş olduğu kasıtlı bir suç nedeniyle mahkum edilmemiş olması gerekir. Önceki suç nedeniyle verilen hükümlülüğün içerdiği ceza hapis cezası olabileceği gibi adli para cezası da olabilir.

Sanığın on sekiz yaşından küçükken işlediği önceki suçtan ötürü kurulan mahkûmiyet hükmü, daha sonra işlediği kasıtlı suç bakımından HAGB'ye engel olabileceken, tekerrür hükümlerinin uygulanmasında dikkate alınmayacaktır.²⁶

4.7. Ceza Zamanaşımına Etkisi

Failin tekerrür süresi içinde işlediği suç, kanunda belirtilen şartlar dâhilinde ceza zamanaşımını kesebilecektir. Bu husus 5237 s. TCK'nın 71/2. maddesinde; bir hükümlünün yeniden kasıtlı olarak üst sınırı iki seneden fazla hapis cezası içeren bir suç işlemesi halinde ceza zamanaşımı kesilmektedir. Sonraki suçun öncekinin zamanaşımı süresi içerisinde işlenmiş olması zamanaşımının kesilmesi için yeterlidir.²⁷

²⁵ Bozdağ, sf. 140

²⁶ Arslan/Kayançipek, sf. 188

²⁷ Kaya Merve Fulya, *Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Aralık 2018 sf. 61.

Kaynakça

Kitaplar

Arslan Çetin, Kayañççek Murat; *Suçta Tekerrür*, Seçkin Yayınları, Ankara 2009.

Artuk Mehmet Emin / Gökçen Ahmet / Yenidünya Ahmet Caner, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Bası, Ankara 2015.

Aldemir Hüsnü, *Türk İnfaz Hukuku ve İnfaz Yargılaması*, Bilge Yayınevi, Ankara 2012.

Bozdağ Ahmet, *Türk Ceza Hukukunda Ve Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür*, Seçkin Yayınları, Ankara 2009.

Erdoğan Oktay, *İnfaz Hukuku*, Acar Basım, İstanbul 2008.

Koca Mahmut, Üzülmez İlhan; *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 12. Baskı, Seçkin Yayınları, Ekim 2019.

Özbek Veli Özer, Kanbur M.Nihat, Doğan Koray, Bacaksız Pınar, Tepe İlker; *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.

Dergiler ve Tezler

Altunç Sinan Mehmet, *Ceza Hukukunda Tekerrür*, Doktora Tezi, İstanbul, Temmuz 2010.

Doğrusöz Bumin, *Vergi Kabahatlerinde Tekerrür Sorunları*, Dünya Gazetesi, 20 Şubat 2018

Kaya Merve Fulya, *Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Aralık 2018.

Yılmaz Sacit, *Türk Ceza Kanununda Tekerrür Ve Yargıtay Uygulaması*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:5, Sayı:19, Ekim 2014

Yargıtay Kararları

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 12/07/2011 tarihli 2011/7-173 E. 2011/174 K

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 15/07/2008 tarihli 2008/3-173 E. 2008/190 K.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 30/05/2006 tarihli 2006/5-147 E. 2006/149 K.

Yargıtay 2. Ceza Dairesi 22.03.2007 tarihli 2006/ 10559 E. 2007 / 4396 K.